

Název programu	Už si umím vybrat sám
Název cyklu	Dům plný informací
Vypracoval (a)	Projektový tým
Anotace	Jak vzniká kniha a jaké jsou její části, seznámení s literárními druhy a žánry a kde je v knihovně hledat, doplněno o online katalog.
Cílová skupina	1. - 9. ročník (beseda upravena pro mladší a starší školní věk)
Časová dotace	60 minut
Potřebné čtenářské dovednosti (porozumění textu, rychlost)	<ul style="list-style-type: none"> - Čte kratší texty (pokyny k úkolům apod.) - Dokáže v textu vyhledat správnou odpověď - Diskutuje nad textem - Pracuje s obrazovou informací - Dokáže k přečtenému uvést příklady z reálného života
Osnova programu	Úvod Seznámení s knihovnou – diskuze Knihy – diskuze Proč lidé čtou? O knížkách Jak vznikne knížka? Závěr
Vzdělávací oblasti	Jazyk a jazyková komunikace Informační a komunikační technologie
Klíčové kompetence	K učení Komunikativní K řešení problému
Průřezová témata	
Úprava pro handicap	<ul style="list-style-type: none"> - tělesný handicap - mentální handicap - zrakový handicap
Potřebné pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> - příběh o Ivánkovi (Macourek. M. - Pohádky) - knihy na ukázkou seřazení dle abecedy - knihy na ukázkou rozdělení beletrie podle žánrů - knihy na ukázkou – naučná lit. - ukáзка audioknihy (příp. video) - papíry, pastelky, nůžky

	<ul style="list-style-type: none"> - listy s obrázky (ad. literární žánry) - předměty jako symboly jednotlivých žánrů - hmatové číslice (vyrobeny z kartonu) - libovolné slovníky cizích slov (v nichž děti najdou význam cizích slov)
Speciální pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> - předměty jako symboly jednotlivých žánrů (např. plyšová srdce, lupa, stopa, ježek v kleci, loď, Kentaur, krysa s mečem, vlk, koruna, prsten, krokodýl, truhla, robot, raketa) - metodický materiál – Pepík záchranář (brožura: Jsem s knihou kamarád) (viz příloha) - metodický materiál – Charta služeb pro děti a mladé lidi ve věku 10 až 15 let (viz příloha)
Použitá literatura	<p>MACOUREK, M. <i>Pohádky</i>. 1. vyd. Praha: Albatros, 1971. 168 str.</p> <p>MACOUREK, M. <i>Mach a Šebestová</i>. 2. vyd. Praha: Albatros, 1984. 232 s.</p>
Přílohy	<ul style="list-style-type: none"> - Ukázka brožurky: Jsem s knihou kamarád – Pepík záchranář zachraňuje knihu nesnázích - Ukázka brožury: Charta služeb pro děti a mladé lidi ve věku 10 až 15 let

Průběh programu

Úvod

Lektor se s dětmi pozdraví a přivítá je. Zjistí, jestli už děti do knihovny chodí a pod.

Seznámení s knihovnou - diskuze

Lektor pomocí otázek vede děti k tomu, co je knihovna a co se v ní dělá

- Co se v knihovně dělá?
- Jaký rozdíl je mezi knihovnou a knihkupectvím?
- Kdo v knihovně pracuje?
- Kdo v knihovně bydlí?
- Co se všechno dá v knihovně dělat?
- Co se naopak v knihovně dělat nesmí?

Shrneme, co jsme se od dětí dozvěděli a doplníme základními informacemi z knihovního řádu

: Kdo může, nemůže chodit do knihovny

- : Jak se stát čtenářem
- : Kolik si toho můžu půjčit
- : Co se stane, když vrátím pozdě
- : Co si všechno můžeme půjčit

Varianta pro starší: děti se rozdělí do skupin (podle hmatových číslic), dostanou metodický materiál: Charta služeb pro děti a mladé lidi ve věku 10 – 15 let (ad příloha) a každá skupinka dostane papír a tužku. Společně si ve skupince popíší o čem tato brožura je. Jejich úkolem je sepsat si podle brožury jaká mají v knihovně práva a co se od nich naopak v knihovně očekává.

Skupinky poté jednotlivé části prezentují ostatním. Lektor případně doplní, pokud něco z brožury nezazní.

Knihy – diskuze

Od knihovny přejdeme ke knihám. Lektor opět pomocí otázek vede děti k tomu jak se ke knize chovat.

- Co se s knížkou nedělá?
 - na základě brožury: Jsem s knihou kamarád – Pepík záchranář, děti doplní, co ještě neřekli. Společně si obrázky projdeme a řekneme si, co se s knihou správně dělá.
- Lektor opět základní informace shrne a pokud je potřeba, tak i doplní.

Proč lidé čtou?

Přečteme si příběh O Ivánkovi, který tloustl a tloustl (Macourek, M.:Pohádky, strana 47-48). Po čtení dáváme dětem otázky k textu a poté i otázky ohledně čtení.

- Proč četl Ivánek?
- Co se s ním stalo?
- Jak to s ním dopadlo?

- Proč čteme knížky?
- Čtete knížky?

- Jaká je Vaše oblíbená?
- O čem si rádi čtete?
- Máte vlastní knihovničku doma?

Varianta pro starší:

- Proč čteme knížky? Děti vymýšlí, proč je pro nás čtení důležité, lektor je případně doplňuje. (např.: vzdělání + učení se, získávání nových informací, volný čas – zábava, napětí – při detektivce, sci - fi, rozvoj fantazie (+ co je to fantazie).
- **Úkol:** A když jsme u toho získávání nových informací, jestlipak víte, co znamená například slovo: comics nebo tetralogie? Kde bychom taková slova mohli hledat? Správně, ve slovníku. My tu pro vás máme několik takových slovních oříšků nachystaných. Máte k dispozici slovník. Najděte význam slov ve slovníku.

Děti ve skupinkách obdrží slovník cizích slov a seznam cizích slov (každá skupinka jiný). Mají najít význam slov a zapsat si je. Poté skupinky postupně svá slova a jejich význam prezentují ostatním. (Příklady dalších cizích slov: recenze, resumé, estetika, ex libris, bestseller, bibliografie, plagiát, tetralogie, happy – end, pergamen, interview, beletrie, in memoriam, ...)

O knížkách

Navážeme na čtenou knížku. Pro koho byla asi určená. Společně s dětmi si řekneme jak poznáme knížky pro děti (varianta pro mladší), rozdělíme si různé typy knih (lepoprela, naučné knihy, beletrie, poezie) a podle věku zařadíme různé žánry.

- pokud možno vše dětem ukážeme
- při práci s žánry ukážeme dětem obrázky typických předmětů nebo přímo předměty k danému žánru. Žáci mohou hádat o co se jedná a také říkat knihy, které z tohoto žánru znají.

- Podle čeho máte doma knížky seřazené?

- Co děláte, když potřebujete nějakou knížku najít?
- Jak myslíte, že jsou knížky uspořádané v knihovně?
 - : beletrie – abecedně + vysvětlení, co to je...
 - : některá beletrie podle žánrů + vysvětlení, co to je...
 - : naučná – MDT + vysvětlení, co to je...

Úkol: skupinky dětí dostanou hromádku knih a mají za úkol je seřadit - abecedně.

Varianta pro starší:

Již jste se seznámili se slovníkem. Jaké další knihy známe? Např.: Kde najdeme mapy? (Atlas), kde najdeme básně? (Poezie), kde najdeme divadelní hry? (Drama)? Kde najdete informace o zvířatech? (Encyklopedie zvířat)...Výborně, teď každá skupinka dostane nějaký úkol v části knihovny.

Úkol: každá skupinka má úkol v nějaké části knihovny

- beletrie: seřadit knihy abecedně
- dětské - větší - roztřídit knihy podle žánrů
- naučná - najít knihy s nějakým konkrétním tématem (např.: najdi knihu o květinách, o fyzice, o houbách, o pravěku, o matematice, o ptácích, o koních, o letadlech, o psech, o lodích, o hudbě, o počítačích, o České republice, ...)

Jak vznikne knížka?

Děti pod vedením lektora říkají, jak podle nich vzniká knížka a jak se osobám s tím spojeným říká (spisovatel, ilustrátor, vydavatel).

- Jak se dostane knížka do knihovny?

Vrátíme se ke knize, ze které jsme již četli a řekneme si, kdo je ilustrátor a spisovatel. Pokud děti znají mohou říct další knihy od autorů.

- Některé další knihy od stejného Macourka a knihy s ilustracemi Borna dětem ukážeme

Varianta pro starší:

- diskutujeme s dětmi o informacích, které zjistíme z obálky knihy, titulního listu, tiráže + k čemu jsou
- každý si vezme knížku a vyhledá spisovatele, ilustrátora, nakladatele, rok vydání. Můžeme vyhledat ještě obsah, počet stran, tiráž...

Závěr

Na závěr besedy vezmeme děti do knihovny, kde si mohou prohlédnout knihy. Ukážeme jim některé z věcí, o kterých jsme mluvili (řazení knih, atd.).

Jiná varianta závěru (pro starší):

když už jste si prošli knihovnou a víte, kde co najít a když už víte, co všechno můžete nalézt za informace na titulní straně knihy, ještě tu pro vás máme pro zajímavost literární žánry. Pravděpodobně jste se s tím již v českém jazyce setkali.

Každý literární druh má mnoho literárních žánrů (ke každému žánru máme nachystaný list s obrázky, děti podle obrázků hádají, co by to mohlo být za žánr) (varianta pro děti se zrak. handicapem - předměty):

: román – symboly na papíře: růžové rty, srdce, zamilovaný pár, parta holek, nešťastná dívka, hmatové: plyšová srdce

: detektivky – symboly na papíře: detektiv s lupou a fajfkou, otisk prstu, fajfka, stopa, hmatové: lupa, stopa

: dobrodružná – symboly na papíře: indián, ježek v kleci, kormidlo, piráti, vzducholod', hmatové: ježek v kleci, loď

: fantazy – symboly na papíře: dračí vejce, drak, Merlin, rytíř, trpaslík-bojovník, hmatové: Kentaur, krysa s mečem

: komixy – symboly na papíře: Garfield, bublina, Čtyřlístek, Tom a Jerry, Spiderman

: pohádky - symboly na papíře: koruna, kráska a drak, perníková chaloupka, Honza s rancem, hmatové: vlk, koruna, prsten

: pověsti - symboly na papíře: bílá paní, golem, brněnský rak, hrad, truhla s pokladem, hmatové: krokodýl, truhla

: sci-fi - symboly na papíře: raketa, hvězdné války, martřani, robot, planeta s prstencem (Saturn), hmatové: robot, raketa

Když děti správně zařadí obrázky do jednotlivých žánrů, krátce se pobavíme o tom, kdo jakou literaturu upřednostňuje a proč. Lektor shrne výhody jednotlivých žánrů (podle toho, co říkali děti) a uzavře to tím, že každý žánr je zajímavý něčím a i když máme nějaký typ literatury oblíbený, jistě je dobré někdy nakouknout do úplně jiných knih, které nás zrovna mohou zaujmout tím, co už tu zaznělo. A tím se s dětmi rozloučíme.

Další náměty

- hrdinové z knížek (Lidé i zvířátka) (diskutujeme s dětmi o různých hrdinech z knih, ukážeme některé konkrétní knížky)
- vyrábění záložky (děti si průběhu besedy mohou vyrobit svou záložku do knihy)
- vyplňování přihlášky (děti si na závěr besedy mohou vyplnit přihlášku do knihovny a stát se čtenáři)
- vymyslíme společnou knihu - každý nakreslí nějaký obrázek a společně to dáваме dohromady do jednoho příběhu, nakonec vymyslíme název a knížku svážeme
- kdo z vás je spisovatel? – zkuste nakreslit (příp. sepsat – dle času), o čem byste si chtěli přečíst knížku a vymyslet její název. Společně si to pak ukážeme.

Přílohy:

Příloha č. 1: Ukázka Brožury: Jsem s knihou kamarád – Pepík záchranář zachraňuje knihu v nesnázích

1 obr. Brožura: Jsem s knihou kamarád - Pepík záchranář zachraňuje knihu v nesnázích – přední strana

2 obr. Brožura: Jsem s knihou kamarád – Pepík záchranář zachraňuje knihu v nesnázích – zadní strana

Příloha č. 2: Ukázka Brožury: Charta služeb pro děti a mladé lidi ve věku 10 – 15 let

1 obr. Brožura: Charta služeb pro děti a mladé lidi ve věku 10 – 15 let

2 obr. Brožura: Charta služeb pro děti a mladé lidi ve věku 10 – 15 let